

ЛІТОПИС: ДАТИ, ПОДІЇ, ОСОБИСТОСТІ

1917 – РЕВОЛЮЦІЯ: 100 РОКІВ ПОТОМУ

2017 рік, який вже набігає кінця, рівно на сто років віддаляє нас від часу, коли у Російській імперії (до якої тоді входила більша частина сучасних українських земель) за один рік відбулося аж дві революції: буржуазна у лютому та соціалістична у жовтні. Зараз відношення до подій того часу досить неоднозначне, кажуть навіть, що ці революції відбулися завдяки німецьким грошам (нагадаємо, що у той час йшла Перша світова війна і Німеччині було вигідно послаблення Росії), які виділялися на підтримку діяльності революціонерів. Так, чи інакше, але російські революції 1917 року здійснили суттєвий вплив на розвиток та історію всієї світової цивілізації.

Все почалося у Петрограді, де революційні виступи робочих підтримали солдати петроградського гарнізону. Під тиском обставин 2 березня 1917 року російський імператор Микола II зрікся престолу, а вся влада перейшла до рук Тимчасового уряду, який було сформовано Державною Думою. У Києві окремі представники українських лівих партій 3–4 березня 1917 року створили власний орган влади – Українську Центральну Раду. Головою Ради було обрано історика Михайла Грушевського. Тимчасовим урядом під контроль Центральної Ради було передано п'ять губерній – Волинську, Київську, Подільську, Чернігівську та Полтавську, які і утворювали Українську Народну Республіку (УНР).

У Харкові та у більшій частині підконтрольних йому територій самодостатня влада склалася наприкінці серпня 1917 року, а вже 3 вересня харківські більшовики заявили: «Харківська Рада робочих, солдатських та селянських депутатів призначається єдиною владою у місті». Згодом на IV з'їзді Рад Донецько-Криворізької області було проголошено створення Донецько-Криворізької республіки зі столицею у місті Харкові. На частині території Херсонської і Бессарабської губерній було проголошено Одеську Радянську Республіку з центром в місті Одеса. У Криму було створено Радянську Соціалістичну Республіку Тавриди, у Галіції – Західноукраїнську Народну Республіку. Той час можна охарактеризувати, як «війна всіх з усіма» – білі воювали з червоними, селяни з поміщиками, анархісти з будь-якою владою.

За допомогою у боротьбі з більшовиками Центральна Рада звернулася до Німеччини та Австро-Угорщини, які на той час вели переговори про мир з Радянською Росією. Німці згодилися заключити договір з УНР в обмін на поставки продовольства до

Німеччини, але вони бажали мати справу тільки з самостійною державою. Саме тому 9 січня 1918 року Рада проголосила IV Універсал, яким УНР проголосувалася незалежною державою. Але вже 26 січня 1918 року Київ було зайнято червоноармійцями. Згодом на більшій частині України була встановлена Радянська влада. Відновлення влади Центральної Ради (за допомогою німецьких та австрійських багнетів) не призвело до стабілізації політичної ситуації у країні. Уряд УНР виявився неспроможним забезпечити поставки продовольства новим союзникам. В країні панувала анархія, безлад та спекуляція. Все це призвело до того, що німецькими військовими Центральної Раду було розпущено. При цьому ні населення, ні частини української армії не виступили проти таких дій німецького військового командування.

Одночасно з розпуском Центральної Ради з дозволу німців в Києві проходив Всеукраїнський з'їзд хліборобів, на якому владу в Україні було передано царському генералу, ад'ютанту Миколи II – Павлу Скоропадському, а самого П. Скоропадського проголошено гетьманом України з практично монархічними повноваженнями. Але ці заходи ситуацію в країні не покращили. Сподіваючись на підтримку країн Антанти, П. Скоропадський 14 листопада 1918 року оголосив Федеративну грамоту, якою закликав відновити Російську державу на федеративній підставі.

Але було вже запізно. Зі сходу наступали більшовики, а українські соціалістичні партії створили Директорію УНР на чолі з В. Винниченком. Один з членів Директорії С. Петлюра проголосив себе військовим отаманом УНР і підняв повстання. Дружини П. Скоропадського було розбито, сам він втік з України, а у Київ увійшли війська Директорії. Але Директорія також не в змозі була налагодити керування країною, її роздирали політичні протиріччя. В. Винниченко доказував, що треба спиратися на більшовицькі лозунги для залучення робочих та бідніших з селян. С. Петлюра, навпаки, пропонував спиратися на заможні верстви населення. В результаті безперервних суперечок Директорія не вирішила ні земельного, ні будь-якого іншого соціального питання. Отамани, що становили основу армії УНР, переходили на бік більшовиків. І вже 5 лютого 1919 року частини Червоної Армії ввійшли до Києва. Через деякий час на більшій частині сьгоднішніх українських земель діяла влада Української Соціалістичної Радянської Республіки

(УСРР). 30 грудня 1922 року було проголошено створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік, до якого УСРР ввійшла як рівноправний суб'єкт.

Аналізуючи події сторічної давнини, бачимо, що ні Центральна Рада, ні Гетьманат П. Скоропадського, ні Директорія УНР не спромоглися створити умов для стабілізації ситуації у країні і утримання влади. Але ідея незалежності українських земель міцно засіла у головах української національної спільноти.

Довгоочікувана незалежність прийшла у 1991 році. Акт про незалежність України підтримала більша частина населення країни. Народ сподівався, що у невеликій (порівняно з Радянським Союзом) республіці, яка має вихід до моря, значні природні ресурси, велику кількість промислових і сільськогосподарських підприємств, розвинену інфраструктуру навести лад та покращити життя можна буде дуже швидко. На превеликий жаль за чверть сторіччя незалежності керівництву країни так і не вдалося вирішити більшої частини питань, що гостро стоять перед суспільством. Напроти, рівень життя населення країни з кожним роком стає все нижчим. Тим не менш, не дивлячись на суттєве скорочення чисельності населення, суспільство продовжує розвиватися: діти народжуються, навчаються у школах та вищих навчальних закладах, працюють в тих установах та підприємствах, які ще продовжують функціонувати, займаються приватним бізнесом. При цьому саме на старшому поколінні лежить відповідальність за те якими виростуть наші діти, як будуть ставитися до нас та до таких як вони самі, які закони будуть приймати та яку країну будуватимуть.

Для підвищення якості та ефективності виховної роботи серед студентів закладів вищої освіти завжди доцільним було об'єднання зусиль таких закладів або їх структурних підрозділів. Таке неформальне об'єднання відбулося у 2012 році, коли спільними зусиллями механіко-технологічного факультету ХНУБА та факультету інтегральної підготовки НТУ «ХПІ» була підготовлена та проведена науково-практична конференція «Європейські та традиційні українські цінності очима сучасної української молоді» (14-15 березня 2012 року). Пізніше у 2015 році до неформального об'єднання приєднався історичний факультет ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, а цього року – ХНТУСГ ім. Петра Василенка. Слід зазначити, що всі спільні заходи активно підтримували громадські організації: Окремий науково-освітній центр Українського козацтва ім. Г.С. Сковороди, Харківський науково-дослідний інститут козацтва та Академія військово-історичних наук і козацтва.

Взагалі, заохочення студентської молоді для участі у науково-практичних конференціях, присвячених проблемам становлення української державності, є одним з пріоритетів виховної роботи. Найбільш значущими конференціями, які підкреслюють системність цієї роботи, є наступні:

– 2011 р. – Всеукраїнська науково-практична конференція «Історико-культурна спадщина Українського козацтва у виховній діяльності сучасних вишів»;

– 2012 р. – Регіональна науково-практична конференція «Європейські та традиційні українські цінності очима сучасної української молоді»;

– 2015 р. – Всеукраїнська науково-практична конференція «Козацький рух на теренах України та патріотичне виховання молоді на його засадах»;

– 2015 р. – Міжнародна конференція «Українська державність, мова, культура в інформаційному тисячоріччі» (на базі Харківського національного університету радіоелектроніки);

– 2017 р. – Науково-практична конференція з міжнародною участю «Соціально-політична активність молоді в умовах формування громадянського суспільства»;

– 2017 р. – Міжнародна науково-практична конференція «Національна ідея: основа стратегії розвитку українського суспільства в XXI столітті»;

– 2017 р. – Всеукраїнська науково-практична конференція «Гетьман Іван Мазепа: історична постать у контексті процесів українського державотворення».

У перекладі з грецької філософія це любов до мудрості, це само та наука, яка визначає загальні принципи буття і пізнання, відношення людини до світу, це наука про закони розвитку природи, суспільства та мислення. Саме тому філософію слід активно залучати до виховного процесу. З метою реалізації такої концепції протягом останніх п'яти років силами неформального об'єднання щорічно проводяться міські науково-практичні семінари. У 2013 році філософський семінар проходив на базі ХНУБА, мав назву «Філософія та релігія в пошуках духовних пріоритетів сучасного світу» та був присвячений 1025-річчю Хрещення Київської Русі. З 2014 році семінари проходять на базі НТУ «ХПІ» та мають назву «Філософія в сучасному світі». Ці семінари присвячуються різним подіям, але місце для духовності в них завжди є пріоритетним. Крім того на семінарах розглядаються та обговорюються філософські проблеми права та держави, науки і техніки, культурні традиції минулого та сучасного в Україні.

І це тільки основні заходи. А було ще багато публікацій у науковому інформаційному журналі «Новий Колегіум», а ще було проведено безліч семінарів, круглих столів, наукових зустрічей тощо, де в тому або іншому вигляді з наукових позицій обговорювалися питання національного суверенітету України. І ось в рік 100-річчя Української революції 1917–1921 років ця кількість переросла в якість – видання монографії «Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки», яка підвела ризик під майже 7-річними науковими дослідженнями. Авторський колектив, під загальним керівництвом професора О.В. Воронянського, об'єднав учених Харківського національного університету будівництва та архітектури, Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка та Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Для чого ця книга? Автори декларували свою наукову і громадянську позицію з дуже непростих питань сьогодення, на які треба давати відповіді. І відповіді зрозумілі та обгрунтовані. Насамперед, автори вважали за необхідне дати обгрунтоване наукове визначення категорії «національний суверенітет» та дослідити процес і механізми його реалізації в ході

становлення політичної системи сучасної України. Для сьогодення це конче актуальне завдання, що визначається науковою невизначеністю категорії «національний суверенітет» і практичними проблемами та перспективами його реалізації в процесі формування сучасної української державності, насамперед з точки зору політології. Об'єктом дослідження є еволюція поняття «національний суверенітет» і утвердження національного суверенітету в політичній системі України в період після проголошення державної незалежності. При цьому досліджується внутрішньополітичний аспект національного суверенітету. Предметом дослідження є

реалізація національного суверенітету в процесі розбудови сучасної української держави.

Наукова новизна монографії зумовлена самим підходом до проблеми: еволюція політичної системи України досліджується не в контексті становлення державних та партійних установ, а як результат динаміки балансу сил ресурсозабезпечених суб'єктів конкуренції за владні позиції у складі української нації.

Ми сподіваємося, що ця тема знайде і в подальшому своїх розробників. На сьогодні ми свою справу зробили. Як кажуть: «Хто може, хай спробує зробити краще».

Під час презентації монографії
«Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки»

Ю.В. Журавльов

декан механіко-технологічного факультету ХНУБА

А.В. Кіпенський

декан факультету соціально-гуманітарних технологій НТУ «ХПІ»

ДОСТОЧТИМОЕ СЕМЕЙСТВО КВИТОК

*Наличие исторической памяти –
залог успешного будущего*

При вдумчивом прочтении названия статьи становится ясно: есть смысл жить, если у личности или народа есть память о прошлом. Не уподобляясь тем, кто, не имея памяти о прошлом, смеется в сытости, плачет от голода и не имеет будущего, давайте бережно относиться к памяти о прошлом

нашей страны и родного города Харькова. Прав был Михаил Васильевич Ломоносов, говоря: «Малый человек и на горе мал, исполни велик и в яме». В яму исторического беспам'ятства упал весьма значимый для Харькова и всей Слобожанщины род Квиток.